

Norge trenger en helhetlig innovasjonspolitik.

I det følgende gir Nordisk InnovationsCenter (NICe) et innspill til Nærings- og handelsdepartementets arbeid med Stortingsmeldingen om innovasjon. NICe mener at departementet nå har en gylden mulighet til å bryte med tilvante tankebaner og ta til orde for en bredere og mer helhetlig innovasjonspolitik. Her er det viktige impulser å hente fra våre naboland.

Departementet har i sin egen rapport fra høsten 2005, "Innovasjonsløftet", redegjort for at 90% av bedriftene som selv oppfatter seg som innovative, henter sine innovasjonsimpulser fra andre steder enn forskningsinstitutter, universiteter og andre høyteknologiske miljøer. Rapporten viser bl.a. til følgende:

"Resultatene fra de innovasjonsundersøkelser som er gjennomført, viser at det er de nærmeste aktørene i verdikjeden – ressurser innenfor foretaket, kunder og leverandører – som er de hyppigst brukte informasjonskilder i innovasjonsprosessen. Dette gjelder både norske innovative foretak og innovative foretak i andre land. Nederst i frekvensfordelingen finner vi institusjonene fra kunnskapsinfrastrukturen; universiteter, høyskoler og forskningsinstitutter."

I Norden er det fremfor alt Danmark som har kommet lengst i å systematisere satsningen på innovasjoner som initieres gjennom et mangfold av kilder, herunder brukerstyrt innovasjon. I løpet av våren 2007 starter et nytt akademi (180°academy) et undervisningstilbud innen brukerstyrt innovasjon. Interessant nok er det en rekke av de mest teknologitunge bedriftene i Danmark - Danfoss, Bang & Olufsen, Nokia og Novo Nordisk - som står som initiativtakere til dette akademiet sammen med bl.a. Økonomi- og Erhvervsministeriet.

I regi av Økonomi- og Erhvervsministeriet går Danmark nå i gang med et forskningsrettet fireårig program for brukerdreven innovasjon med en årlig ramme på 100 MDKK. Programmet skal styrke innovasjonen i både næringslivet og offentlige institusjoner. I sin redegjørelse for programmet sier den danske regjeringen at bedre kjennskap til brukerne og kundene øker "treffsikkerheten", når der utvikles nye produkter og serviceytelser. I dag slår mange innovasjonsprosjekter feil. Ambisjonen er at Danmark skal bli internasjonalt førende på området.

Finland, som nettopp har overtatt formannskapet i Nordisk Ministerråd, har i sitt formannskapsprogram lagt betydelig vekt på brukerstyrt/markedsbasert innovasjon:

"I samband med innovation kommer Finland att ännu mer betona marknadsbaserad innovation. Det finländska innovationssystemet är teknologibaserat. I Danmark baserar sig företagsverksamhet däremot klarare på marknadsstyrda innovationer – ett exempel är satsningar på kreativa branscher och service för företag. Finland anser at det bör vara balans mellan teknologi- og marknadsbaserad innovation. De nordiska länderna lär sig redan nu av varandra. I detta avseende kunde det nordiska samarbetet ökas."¹

Dette er en videreføring av initiativ som Finland presenterte med tyngde under sitt nylig avsluttede formannskap i EU, bl.a. gjennom statsministerens utspill: "Effective innovation policies for Europe – the missing demand side"². Det er verdt å bemerke at Finland, som normalt oppfattes som et teknologiland, nå vektlegger en helhetlig tilnærming til innovasjon etter inspirasjon fra Danmark. Finland har i løpet av de siste 20 år vist en forbløffende evne til fornyelse, og når finnene gir nye signaler i innovasjonspolitikken, er det all grunn til å følge med.

Mot denne bakgrunn foreslår derfor NICe at Nærings- og handelsdepartementet skal vektlegge den helhetlige innovasjonstankegang i den kommende stortingsmeldingen.

Meldingen bør dermed stimulere til økt innsats innen både forskningsbasert og brukerstyrt/markedsbasert innovasjon.

Betydningen av forskningsbasert innovasjon blir normalt fremhevet i nasjonale innovasjonsprogrammer. Statistikken i "Innovasjonsløftet" kan imidlertid tolkes som at potensialet for slike innovasjoner på langt nær er utnyttet. Etter NICes oppfatning er ikke utfordringen knyttet til forskningens omfang og kvalitet, men til selve kommersialiseringen av forskningsresultatene. Det foreslås derfor økt satsning på tiltak av både finansiell og organisatorisk karakter for å stimulere til slik kommersialisering. For å bidra til en helhetlig, mangfoldig og inkluderende innovasjonspolitikk er imidlertid tiden nå inne til å ta et krafttak for å synliggjøre den næringspolitiske betydning av brukerstyrt innovasjon og derigjennom få på plass "the missing demand side".

Departementets rapport, Innovasjonsløftet, indikerer at innovative bedrifter i betydelig grad faktisk henter impulser fra kunder. Det finnes imidlertid få konkrete verktøy og lite teori innen området. Ledende virksomheter på området har en bred tilnærming til brukerstyrt innovasjon, der både engineering, design og antropologi vektlegges. Det er all mulig grunn til å studere nærmere hvordan slike virksomheter arbeider og å stimulere til spredning av best practice.

Brukerstyrte innovasjoner har større sannsynlighet for kommersiell suksess. Akademisk forskning og erfaringer fra næringslivet har avdekket at opptil 96% av alle innovasjonsprosjekter i større eller mindre grad blir mislykkede³. Og det er ikke nødvendigvis slik at økt forskningsinnsats gir økte uttelling i form av kommersielle resultater i markedet. Svenske NUTEK har i sin rapport "De bortglömda innovationerna" beskrevet det svenske "FoU-paradoks", som kort fortalt går ut på at økte ressurser til FoU gir ikke den forventede uttelling i form av økt verdiskapning⁴. Denne kjensgjerning har vært diskutert i lengre tid i Sverige og oppleves fremdeles som et mysterium. En større satsning på brukerstyrt innovasjon vil øke sannsynligheten for markedssuksess.

NUTEK-rapporten forteller også gjennom sin tittel at det finnes bortglemte innovasjoner. Dette dreier seg imidlertid om innovasjoner som i høyeste grad finnes, men som i mange sammenhenger undervurderes. Årsakene til dette kan være at det er de mest spektakulære innovasjonene som omtales i media og som benyttes som de lysende eksempler av politikerne. Når man skal forsøke å tenke fremtidsrettet, spør man gjerne: "Hva skal vi forske på i dag, dersom vi skal bli i stand til å etablere et nytt Nokia?" Og så glemmer man at Nokia i dag primært er en design- og markedsdrevet virksomhet.

En nasjonal innovasjonspolitikk må være inkluderende. En for ensidig fokusering på forskningsbasert innovasjon fører til at store deler av næringslivet vil føle seg fremmedgjort i den løpende innovasjonsdebatten; ref. departementets egen rapport som dokumenterer at 90% av bedriftene, som selv oppfatter seg som innovative, henter sine innovasjonsimpulser fra andre steder enn forskningsmiljøene. En slik fremmedgjøring vil være meget uheldig ettersom departementets initiativ må rette seg til næringslivet som helhet. Viktige næringer som for eksempel turisme og finansnæringen – samt offentlig sektor - driver ikke sin innovasjonsvirksomhet med utgangspunkt i resultater fra den teknisk- naturvitenskapelige forskning.

Denne påpeking er imidlertid ikke et argument mot forskningsbasert innovasjon, som har større mulighet til å føre til større teknologiske gjennombrudd. Norge må imidlertid med sin bredt sammensatte og spredte næringsstruktur ha en innovasjonspolitikk som favner hele bredden og stimulerer til økt innovasjonsinnsats i alle bransjer og i alle deler av landet.

For det første må det tydelig tilkjennegis at innovasjon kan initieres gjennom input fra mange forskjellige kilder; både gjennom nyvinninger innen den teknisk-naturvitenskapelige forskning og gjennom kunnskap om brukernes behov og preferanser.

For det andre må det fastslås at innovasjon er viktig i alle bransjer; både innen bransjer som vanligvis defineres som høyteknologiske og innen bransjer som i utgangspunktet ikke regnes som teknologidrevne.

Og sist, men ikke minst, må hele nasjonen mobiliseres. Innovasjonspolitikken må være inkluderende, og innovasjoner frembrakt etter impulser fra brukere/markedet må gis den oppmerksomhet og status de fortjener.

Adm. direktør Kjetil Storvik
Nordisk InnovationsCenter
Stensbergsgata 25
0170 OSLO

E-post: k.storvik@nordicinnovation.net

Oslo, 19.01.07

¹ Möligheternas Norden – Nära dig, Finlands ordförandeskapsprogram för Nordiska ministerrådet 2007.

² Prime Minister's Office/Economic Council of Finland. Luke Georghiou: "Effective innovation policies for Europe - the missing demand side"

³ Anders Drejer, Aarhus School of Business, Department of Management

⁴ NUTEK: De bortglömda innovationerna